

Η Αυγή η κροκόπεπλη απ' του Ωκεανού το ρέμα πρόβαινε, φως σ' αθάνατους και σε θνητούς να φέρει. Κι έφτανε στα καράβια αυτή με του θεού τα δώρα. Βρήκε πάνω στον Πάτροκλο να έχει πέσει ο γιος της **5** και να θρηνεί πικρά· πλήθος φίλων αυτόν θρηνούσε· στάθηκε η άξια θεά ανάμεσα σ' εκείνους, τον έπιασε απ' το χέρι του, του μίλησε και είπε: «Γιε μου, ας τον αφήσουμε, παρ' όλο μας τον πόνο, να κείτεται, μια κι οι θεοί το θέλησαν να πέσει. **10** Συ δέξου τώρα τα λαμπρά του Ηφαίστου τα όπλα, τα όμορφα, που ως τώρα θνητός δεν έχει βάλει.» Έτσι είπε και απόθεσε μπροστά στον Αχιλλέα τα όπλα η θεά· κι αυτά, πλουμιστά, αντηχούσαν. Οι Μυρμιδόνες τρώμαξαν, κανείς τους δεν τολμούσε **15** κατάματα αυτήν να δει, αλλ' άρχισαν να τρέμουν. Ο Αχιλλέας βλέποντας θύμωσε κι άλλο τότε, τα δυο του μάτια άστραψαν σαν μια μεγάλη φλόγα· τα λαμπρά δώρα του θεού χαιρόταν να τα έχει. Πρώτα να βλέπει χάρηκε τα πλουμισμένα όπλα **20** και λόγια ανεμάρπαστα ευθύς στη μάνα είπε: «Μάνα, μου έδωσε ο θεός όπλα καθώς ταιριάζει να κάνουν οι αθάνατοι, θνητός να μην τα κάμνει. Θ' αρματωθώ τώρα μ' αυτά· όμως πολύ φοβούμαι μη στον τρανό τον Πάτροκλο χωθούν μέσα οι μύγες **25** απ' τις βαριές λαβωματιές, σκουλήκια του γεννήσουν και ασχημίσουν το νεκρό, τώρα που η ζωή του έχει πια εντελώς χαθεί, και του σαπίσει η σάρκα.» Κι είπε η ασημόποδη η Θέτιδα σ' εκείνον: «Γιε μου γι' αυτά μη νοιάζεται μες στην ψυχή σου διόλου· **30** προσωπικά θα το νοιαστώ τ' ανήμερα κοπάδια να διώξω, τις μύγες, άντρες που τρώνε σκοτωμένους· κι αν μείνει ακόμη άθαφτος ολόκληρο ένα χρόνο, άβλαβη και πιο καλή η σάρκα του θα μείνει. Μα κάλεσε σε σύναξη τους αντρείους Αργείους, **35** διώξε όποιον είχες θυμό για το ρηγάρχη Ατρείδη κι αμέσως μπες στον πόλεμο και ζώσου την αντρεία.» Έτσι είπε και τον γέμισε μ' ατρόμητο κουράγιο· στα ρουθούνια του Πάτροκλου στάλαξε αμβροσία, κρασί κόκκινο, άβλαπτο να μείνει το κορμί του. **40** Προς τ' ακρογιάλι τράβηξε ο άξιος Αχιλλέας φωνάζοντας με δύναμη· σήκωσε τους Αργείους. Όσοι πρωτύτερα έμεναν όπου τα πλοία ήταν κι όσοι πηδάλια караβιών στα χέρια τους κρατούσαν κι οι τροφοδότες που ψωμί μοίραζαν μες στα πλοία, **45** όλοι πήγαν στη σύναξη, γιατί είχε προβάλλει ο Αχιλλέας, που καιρό έλειπε απ' τη μάχη. Πήγαν κι οι δυο κουτσαίνοντας, πολέμαρχοι αντρείοι, ο ατρόμητος Τυδείδης κι ο άξιος Οδυσσεάς, ακουμπισμένοι σε ραβδιά, γιατί πολύ πονούσαν **50** και κάθισαν στη σύναξη πολύ μπροστά κι οι δυο τους. Ο ρήγας Αγαμέμνονας έφτασε τελευταίος με πληγή· μέσα στη μάχη του Αντήνορου το τέκνο, ο Κώωνας, τον πλήγωσε με χάλκινο κοντάρι. Μόλις πια συγκεντρώθηκαν όλοι τους οι Αργείοι **55** σηκώθηκε και μίλησε ο γρήγορος Πηλείδης: «Ατρείδη, ήταν πιο καλό αυτό και για τους δυο μας για λόγου σου, για λόγου μου, όταν θυμό γεμάτοι σε ψυχοφθόρο μάλωμα μήκαμε για την κόρη; Στα πλοία να τη σκότωνε η Άρτεμη μακάρι **60** τη μέρα που την έπαιρνα τη Λυρνησό πορθώντας!

Το χώμα δε θα δάγκωναν έτσι τόσοι Αργείοι από τα χέρια των εχθρών, όσο θυμό κρατούσα. Αυτό ωφέλεια έδινε στον Έκτορα, στους Τρώες· το μάλωμά μας για πολύ όλοι θα το θυμούνται. **65** Μα ας μείνει ό,τι έγινε, κι ας μας βαραίνει ο πόνος. ας δαμάσουμε την καρδιά σφιγμένοι απ' ανάγκη. Σταματώ τώρα το θυμό· δε μου ταιριάζει διόλου θυμό να έχω άπαυτα. Μα συ στη μάχη σπρώξε τους μακρόμαλλους Αχαιούς χωρίς καιρό να χάνεις· **70** κι εγώ θα βγω απέναντι στους Τρώες να κοιτάξω αν να περνούν τις νύχτες τους στα πλοία πλάι θέλω αν πως θα ξαπλώσει με χαρά στη γη νομίζω ωστόσο αν μου ξεφύγει κάποιος τους μέσα στην άγρια μάχη.» Έτσι είπε· καταχάρηκαν οι αντρείοι Αργείοι, **75** που το θυμό παράτησε ο δυνατός Πηλείδης. Ο ρήγας Αγαμέμνονας μίλησε προς εκείνους εκεί από τη θέση του, δε στάθηκε στη μέση: «Φίλοι, αντρείοι Δαναοί, πολέμαρχοι αντρείοι, ν' ακούμε όποιον σηκώνεται είναι σωστό· δεν πρέπει **80** να τον κόβουμε· γιατί αλλιώς κι ο έμπειρος τα χάνει. Μέσα σε θόρυβο πολύ πώς ν' ακουστείς, ν' ακούσεις; Κι ας έχεις δυνατή φωνή, χάνεται η φωνή σου. Θα πω τώρα τη γνώμη μου κι εγώ στον Αχιλλέα· κι οι άλλοι όμως ακούστε με, τα λόγια μου προσέξτε. **85** Οι Αχαιοί μού θύμωσαν, πολύ συχνά πετούσαν το λόγο αυτό· όμως γι' αυτό δεν έφταίξα αλήθεια, μα η μαύρη Ερινύα, ο Δίας και η Μοίρα, που άγριο θόλωμα μυαλού στη σύναξή μας τότε μου έβαλαν και άρπαξα το δώρο του Πηλείδη. **90** Μα τι να έκαμνα; Θεός τα κυβερνάει όλα! Του Δία κόρη σεβαστή είναι η Άτη· όλους τυφλώνει η κατάρατη! Ανάλαφρα έχει πόδια· στο χώμα δεν πατά αυτή, στις κεφαλές οδεύει ανθρώπους ζημιώνοντας· και κάποιον πάντα μπλέκει. **95** Ως και το Δία κάποτε, που σε θεούς κι ανθρώπους υπέρτατος πως είναι λεν, τύφλωσε· αν και είναι γυναίκα, τον ξεγέλασε με δόλο της η Ήρα, τη μέρα που τον Ηρακλή τον άτρομο στον κόσμο η Αλκμήνη θα έφερνε στην πυργωμένη Θήβα. **100** Στη σύναξη όλων των θεών έλεγε με καμάρι: — Όλοι οι θεοί και οι θεές, ακούστε με τώρα, να πω τι σπρώχνει η καρδιά να σας ανακοινώσω: Σήμερα η Ειλείθυια η πονοδότρα φέρνει στον κόσμο κάποιον δυνατό που όλους θα κυβερνάει **105** τους γείτονες· κι είναι απ' αυτούς που το αίμα μου έχουν. Με πονηριά απάντησε η Ήρα η αφέντρα: — Ψεύτης θα βγεις, τα λόγια σου πράξη δε θα τα κάνεις. Μα έλα, κάνε, Ολύμπιε, ένα μεγάλο όρκο, πως όλους του τους γείτονες θα κυβερνάει αλήθεια **110** όποιος θα πέσει σήμερα στις μάνας του τα πόδια από θνητούς που απ' αίμα κι από γενιά σου είναι. Έτσι είπε· την πονηριά της δεν ένιωσε ο Δίας· μεγάλο όρκο έκανε, που πλήρωσε κατόπι. Απ' του Ολύμπου τις κορφές πήδησε τότε η Ήρα **115** και στ' Άργος έφτασε ευθύς· κει η τρανή γυναίκα του Σθένηλου, Περσέα γιου, το ήξερε πως μένει είχε αυτή στα σπλάχνα της εφτά μηνών αγόρι. Στο φως εκείνο έβγαλε, κι ας του 'λειπαν δυο μήνες· μα της Αλκμήνης έπαψε τους πόνους και τη γέννα. **120** Και έφερε το μήνυμα η ίδια προς το Δία: — Δία αστραποκέραυνε, θα σου πω κάποιο λόγο. Γεννήθηκε ο δυνατός Αργείους να ορίζει:

ο Ευρυσθέας, Σθένελου γιος κι εγγόνι Περσέα,
από γενιά σου, Αργείους να κυβερνάει πρέπει.
125 Έτσι είπε· και τον χτύπησε μέσα πικρός ο πόνος·
την Άτη άρπαξε ευθύς απ' τις λαμπρές πλεξούδες,
μες στην ψυχή του θύμωσε κι έκανε τρανό όρκο,
στον αστεράτο ουρανό, στον Όλυμπο η Άτη
να μη γυρίσει πια ποτέ, που μας τυφλώνει όλους.
130 Είπε, τη στριφογύρισε και από τα ουράνια
την έριξε στη γη· κι έτσι βρέθηκε αυτή στη γη μας.
Και πάντα βαρυγκόμιζε βλέποντας πως ο γιος του
στού Ευρυσθέα τις δουλειές πολύ βασανιζόταν.
Έτσι, όταν στα πλοία μας σκότωνε τους Αργείους
135 ο κρανοσειστής Έκτορας, την Άτη να ξεφύγω,
που στην αρχή με τύφλωσε, καθόλου δεν μπορούσα.
Όμως αφού τυφλώθηκα, το νου μου πήρε ο Δίας,
ν' αρέσω θέλω, να δοθεί κι εξαγορά μεγάλη.

Στη μάχη τώρα βγες εσύ, ξεσήκωσε τους άλλους.
140 Όλα τα δώρα θα δοθούν, όσα ο Οδυσσέας
έταξε, όταν έφτασε, χτες στη σκηνή σου μέσα.
Αν πάλι, αν και βιάζεσαι, να περιμένεις θέλεις,
σύντροφοι απ' το πλοίο μου τα δώρα θα σου φέρουν,
να δεις πόσο ευχάριστα για σένα αυτά θα είναι.»
145 Ο Αχιλλέας ο γοργός γύρισε και του είπε:
«Ρηγάρχη Αγαμέμνονα, ένδοξε γιε του Ατρέα,
τα δώρα δώσ' μου τα, αν θες, όπως ταιριάζει κιόλα,
ή κράτα τα· μα ας έχουμε στη μάχη πια το νου μας·
δεν πρέπει μένοντας εδώ να χάνουμε το χρόνο
150 χασομερώντας· είναι μπρος ατέλειωτο το έργο.
Τον Αχιλλέα πια θα δει κανείς μέσα στους πρώτους
με το κοντάρι να χαλνά τις φάλαγγες των Τρώων.
Έτσι και ο καθένας σας εχθρό ας πολεμάει!»

στ. 2 Η εμφάνιση της Αυγής στην αρχή της ραψωδίας υπονοεί ίσως την αλλαγή στην εξέλιξη της δράσης, αφού σε λίγο ο Αχιλλέας θα εγκαταλείψει το θυμό του.

στ. 16 θύμωσε κι άλλο τότε: αγρίεψε βαθιά μέσα του η δίψα για εκδίκηση πιο πολύ, γιατί τώρα είχε μπροστά του τα όπλα με τα οποία θα μπορούσε να την ικανοποιήσει.

στ. 23-24 όμως πολύ φοβούμαι: ο Αχιλλέας δε βιάζεται να φορέσει τη νέα πανοπλία, αλλά ενδιαφέρεται για το νεκρό σώμα του Πάτροκλου: η ιδιότητα του στρατιώτη υποχωρεί μπροστά στη φιλία.

στ. 38-39 αμβροσία κρασί κόκκινο (νέκταρ): όπως και στην περίπτωση του Σαρπηδόνα (Π 670), το νέκταρ και η αμβροσία χρησιμοποιούνται εδώ ως μύρα που προφυλάσσουν τον νεκρό από τη σήψη.

στ. 42 κ.εξ. Η πάνδημη συμμετοχή (πρβ. στ. 54), ακόμη και των μη μάχιμων, τονίζει τη μεγάλη σημασία αυτής της συνόδου.

στ. 47 κι οι δυο κουτσαίνοντας: Ο Διομήδης πληγώθηκε από τον Πάρη (Λ 375 κ.εξ.), ο Οδυσσεάς από τον Σώκο (Λ 434 κ.εξ.) και ο Αγαμέμνονας από τον Κόωνα (Λ 251 κ.εξ.).

στ. 61 Το χώμα δε θα δάγκωναν: δε θα πέθαιναν τόσο Αχαιοί.

στ. 77 από τη θέση του, δε στάθηκε στη μέση: ο Αγαμέμνονας μιλάει από τη θέση του, χωρίς να προχωρήσει στο κέντρο της συνέλευσης, στο βήμα, ίσως επειδή τον πονούσε το τραύμα του.

στ. 87 μαύρη Ερινύα: η θεά που τιμωρεί τους άδικους. Επειδή ήταν θεά του Κάτω κόσμου χαρακτηρίζεται εδώ νυκτοπλάνητη (= που περπατάει στα σκοτεινά). Ο Αγαμέμνονας αποδίδει τη συμπεριφορά του σε υπερφυσικές δυνάμεις: στον Δία, στη Μοίρα και στην Άτη.

στ. 91 η Άτη: η Άτη, την οποία περιγράφει αλληγορικά εδώ ο ποιητής, ήταν κόρη του Δία και ασκούσε τη δύναμή της ακόμη και εναντίον του. Πρόκειται για την παραφορά και την τύφλωση του νου που στέλνει η θεία δίκη, όταν θέλει να τιμωρήσει κάποιον. Τις συμφορές που προκαλούσε μπορούσαν να τις επανορθώσουν μόνο οι Λιτές (= ικεσίες), πρβ. Ι 504 κ.εξ.

στ. 98 πυργωμένη: που την περικλείουν τείχη.

στ. 103 Ειλείθουα η πονοδότρα: η θεά της γέννας που έδινε τις ωδίνες, δηλαδή τους πόνους του τοκετού.

στ. 115-116 του Σθένελου, Περσέα γιου: στην Αργολίδα, πριν από τον Ατρέα την εξουσία είχε η γενιά του Περσέα, του οποίου γιος ήταν ο Σθένελος (αυτός δεν είχε καμιά σχέση με τον Σθένελο το γιο του Καπανέα και σύντροφο του Διομήδη).

στ. 119 έπαψε τους πόνους και τη γέννα: τη γέννηση του Ηρακλή.

στ. 149 ατέλειωτο το έργο: η εκδίκηση για το θάνατο του Πάτροκλου, ο φόνος δηλαδή του Έκτορα.